

Hij maakte naam als advocaat van de Armeense Lili en Howick. Toch doet Flip Schüller (Prakken D'Oliveira, Amsterdam) geen kinderpardon-zaken. Liever staat hij getraumatiseerde vluchtelingen bij. 'Dat raakt mij echt.'

MAN VAN DE WERELD

DOOR / STIJN DUNK BEELD / MARTIJN GIJSBERTSEN

Een verhaal dat hem altijd blijft, is dat van een Turks-Koerdische jongen. Schüller (1968) werkte begin jaren negentig bij Bureau Rechtshulp in Leiden. ‘Daar kwam hij binnen, ze hadden al zijn vingers gebroken, elk kootje apart. Die jongen vond dat de Koerdische PKK een achterhaalde guerrillastrijd voerde. Dat werd niet gewaardeerd door zijn kampcommandant. Hij kwam zeer angstig binnen, als een neurotisch vogeltje.’ De jongen kreeg een status en uiteindelijk de Nederlandse nationaliteit. ‘Hij leerde zichzelf Spaanse gitaar spelen, wat nogal moeilijk is met die vingers. *Fuck you* PKK, dacht hij, ik wil jullie verslaan door mooie muziek te maken. Wat mij daarvan blijft, is de taaheid van de mens. Dat kun je weer gebruiken als steun voor cliënten die nu nog in die donkere tunnel zitten.’

LUCHTBALLONNEN

Schüller maakt zich kwaad over het schrappen van de rechtsbijstand in de eerste fase van de asielprocedure, eind vorig jaar door VVD-staatssecretaris Ankie Broekers-Knol. ‘Zowel de IND als de advocatuur zegt: dit is slecht. Door de kansrijke van de kansloze zaken te onderscheiden, hebben advocaten een preventieve werking. Zo worden de achterstanden in de asielprocedure kleiner. Door deze

maatregel loopt dat in de soep. Terwijl de commissie-Van Zwol pleitte voor structurele oplossingen, krijgen we dit soort luchtballonnetjes.’

Hij is geëngageerd, recht voor zijn raap, met oog voor het menselijk detail. Al vroeg wist Schüller dat op zijn visitekaartje ‘advocaat’ zou komen te staan. ‘Dat wilde ik al vanaf mijn veertiende: geen rechter of officier, maar advocaat. Ik was als kind al geïnteresseerd in mens en maatschappij en de conflicten daarin. Ik vond *Perry Mason* op tv heel spannend. En dan de macht van het woord: dat je door taal een *status quo* kunt veranderen.’

Als kind woonde hij in het buitenland, zijn vader was wetenschapper en het gezin reisde hem achterna. In Oxford ging Schüller naar een Europese middelbare school. ‘Een elitaire opleiding met filosofie en essays. Er waren internationale uitwisselingen, er was altijd geld. Het was ook een open wereld, met veel bewegingsvrijheid.’ Schüller ging rechten studeren in Nederland. ‘Ik had naar een Britse universiteit kunnen gaan, maar in Engeland heerste eind jaren tachtig een ellendige sfeer.’

CULTUURSHOCK

Schüller beleefde in Utrecht een cultuurshock. ‘Ik moest verschrikkelijk wennen aan de massaliteit van de rechtenstudie en de schoolse

manier van leren.’ De wereld buiten de collegezaal fascineerde hem. De boycotacties tegen Shell en Makro bijvoorbeeld, die zakenden met het apartheidsregime in Zuid-Afrika: ‘In deze kwesties was het recht heel zichtbaar. In Nederland vroeg men zich af of het doorsnijden van benzineslangen terrorisme was. Dat maakte op mij niet veel indruk vergeleken met de bomaanslagen tijdens *The Troubles* in Engeland.’

Na zijn studie kon hij niet gelijk aan de slag als advocaat. De arbeidsmarkt was krap en Schüller had niet de juiste connecties. ‘Ik had veel gedaan, maar niet in een dispuut of een studievereniging gezeten, dat was toch een ticket om uitgenodigd te worden voor gesprek.’ Bij Bureau Rechtshulp leerde hij eerstelijns rechtsbijstand geven en omgaan met vluchtelingentrauma’s. ‘Heftig om te spreken met verkrachte vrouwen, je neemt die verhalen soms ook mee naar huis. Maar je leert om goed te reageren en traint je ondervragingstechnieken.’

IMPROVISEREN

Via een advocaat die hij kende van Bureau Rechtshulp kon Schüller aan de slag bij een algemeen kantoor. Vorstverletzaken en scheidingen vond hij niet veel aan, dus focuste hij op asielrecht. ‘Het interessante aan asiel is dat je een stukje over ▶

de wereld kunt leren.' Schüller zegt het met de nadruk waarmee hij veel zinnen uitspreekt. Zijn werk is zijn venster op de wereld. 'Je leert over geschiedenis, internationale betrekkingen, hoe dat voor individuele personen uitpakt.'

Schüller speelt graag het juridische spel op zitting. 'Het is een echt ambacht. Enerzijds kan ik vaak inschatten wat de IND of landsadvocaat gaat inbrengen. Maar dan gebeurt er opeens iets onverwachts: een vraag van een rechter of het antwoord van een cliënt. Dan moet je improviseren en daar geniet ik van. Dan herinner ik me dat er ooit nog eens een EVRM-uitspraak tegen Georgië was op dat punt.'

Hij onthoudt rechtspraak door het verhaal erachter. 'Die ene zaak waar je lering uit kunt trekken. Zoals het verhaal van het Russische meisje dat onder valse voorwendselen naar Cyprus kwam en in de prostitutie geraakte. Het meisje pleegde zogenaamd zelfmoord maar haar vader startte een mediacampagne. 'De Russen interesseerde het niet, totdat Poetin voor zichzelf mogelijkheden zag en uit opportunisme de vader ging steunen. Zo'n zaak onthoud ik vanwege het bijzondere verhaal, door de foto's van het meisje.'

CHAGRIJNIG LAND

Minder beladen, dat was de asieladvocatuur eind jaren negentig. 'Terwijl er een enorme instroom was, door de oorlog in Irak en de burgeroorlog in Joegoslavië.' Tegenwoordig zijn asiel en migratie voor veel politieke partijen een mikpunt, vindt hij. 'Dit land wordt steeds intoleranter en chagrijziger. Dat ervaar ik als enorm kleinzielig.' Dat komt ook omdat Schüller veel op de Balkan en in Griekenland is, om plaatselijke advocaten te adviseren voor de UNHCR. Hij is een van de oprichters van *European Lawyers in Lesvos*. 'Als ik dan zie hoe

solidair de Griekse samenleving is met vluchtelingen, terwijl het er daar veel meer zijn en de regering er een veel grotere zoi van gemaakt heeft.' De dreigementen die hem als asieladvocaat treffen, laten Schüller meestal onbewogen. Tijdens zijn verdediging van Lili en Howick, in het brandpunt van de media, ontving hij veel *hatemail*. 'Ik kreeg de nodige in erbarmelijk Nederlands geformuleerde scheldpartijen. Dankzij links tuig als jij wordt het hier minder

blank, dat werk. Ach, ik kan het relativëren. Dat komt ook doordat mijn kantoor indertijd Volkert van der G. deed. Wat er dan over je collega's heen komt, tot en met zware bedreigingen toe.'

Lili en Howick, het is de zaak waardoor Schüller even een nationale bekendheid werd. Het halve land leefde mee met het verhaal van de Armeense kinderen. Een uitzetting werd op het nippertje voorkomen. 'De kracht zat in het ad-hoccollectief, een brede coalitie van de *scriba* van de protestantse kerk tot kunstenaars als Tinkebell,' stelt Schüller. Was hij euforisch? 'Niet echt, net zomin als bij het verlenen van het kinderpardon voor honderden jonge vluchtelingen. Het is alsof je na je eerste marathon over de finish loopt. Je denkt alleen: verdomd, het is gelukt. Tegelijk was ik alweer met andere dingen bezig. Die vluchtigheid is ook mijn redding: als je te betrokken raakt, word je emotioneel kwetsbaar.'

'DOSSIER TRANENDAL'

Opvallend is dat Schüller zelf nog nooit een kinderpardon-zaak heeft behandeld. 'Ik vind het heel goed dat collega's dat aanpakken, maar voor mij persoonlijk voelt het als een verkapte vorm van juridische bedelarij. Ik ben al snel geneigd te denken: natuurlijk is dit schrijnend. Moet ik dat nog gaan uitleggen? Ik doe liever een uitzettingszaak met diplomatieke garanties van iemand die mogelijk

best foute dingen op zijn kerfstok heeft, dan een dossier tranendal.

Geef mij maar een wetboek en een juridisch kader.

Nederlanders klagen graag en vaak *fact free*,' vindt Schüller. 'Wat ik heel goed snap, is dat die kleine middenstander uit Ter Apel het helemaal gehad heeft met de gasten die voor overlast zorgen. Ook zorgwekkend vind ik de groep Marokkanen en Algerijnen die de asielprocedure oneigenlijk gebruikt. Die klachten over asielzoekers zijn legitiem. Maar dat corporale gebrul van Forum voor Democratie, daar wil ik me niet in verdiepen. Ik kan niets met dat simplisme'.

Liever steekt hij zijn energie in het lesgeven aan medewerkers van de Turkse IND, aan het front van de Europese asielkwestie. 'Als je die mensen de notie kunt overbrengen dat niet alle vluchtelingen gelukszoekers zijn, is er veel gewonnen. Ik houd hen voor dat met kwalitatief goed onderzoek de echte vluchtelingen onder de asielzoekers kunnen worden erkend.' Zoals vluchtelingen met een trauma. 'Het bijstaan van deze kwetsbare groep raakt me echt. Al het bewijs zit op die lichamen. Zij zouden onmiddellijk een status moeten krijgen, in plaats van tegen een muur van wantrouwen aan te lopen. Het is beschamend hoe wij in Nederland met deze mensen omgaan.'

SCHEIDSLIJNEN

Het klinkt als een heftig 24/7-bestaan, het leven van Schüller. Hij waakt er echter voor dat alles in het teken van de advocatuur staat: 'Ik breng daar scheidslijnen in aan. Ik heb bijna geen vrienden die zelf vluchteling zijn, ik ben hockeycoach bij mijn dochter, ga met mijn maten naar de kroeg. De één is diender, de ander zit in de buitendienst, een derde komt uit de culturele wereld. Zij hebben een ontwapenende eerlijkheid en zeggen regelmatig: hé Flippie, boeien. Biertje? Dat is heel gezond voor mij. Dan ben ik *one of the guys*.' ■